

СНЕЖАНА КЕСИЋ

ЛУКЕ КАО ПОЕТСКА ПРИСТАНИШТА ДУХА

САЖЕТАК: *Луке*, путописни роман Владимира Пиштала, као поетска пристаништа духа, у сентиментално-романтичној перцепцији дијалектички услојавају пишчеву лирску, ирационалну и умну, аналитичку оптику. Уочавањем *сумайраисџикчих веза* на које се позива, писац описује спону са појединим градовима, државама, острвима, пределима, са свих континената, у упућивању на духовну и митску формулу у креирању идентитета у књижевноуметничкој, биогеографској, друштвенополитичкој кодираности. У лирско-контемплативном заносу слободног, разиграног духа пишчева снага интуиције и субјективизације, извајана чаролијом властите маште, продубљује се у објективној ерудицијској утемељености. Нервом проницљивог путописца аутор обликује дубоке увиде, у тумачењу односа према светом и профаном, спознаји и повезивању себе према другом и другачијем, у отворености ка мултикултуралном услојавању и разумевању цивилизацијског кода.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: путовање, поетско, ирационално-аналитичко, духовно, митско

Најновији путописни роман Владимира Пиштала, *Луке* (Агора, Зрењанин – Нови Сад 2025), као сабирни духовни пункт овоостраних и оноостраних веза са најинспиративнијим и најдубљим, у „реци призора и снази увида” оваплоћује пишчев „манифест путовања”. У лирском и луцидном обзору путника-уметника, „поетски, а не професорски записи, лични, а не општи” реферишу на дијалектичко прожимање поетске, ирационалне и умне, аналитичке рецепције. Иако аутор наводи да је путопис „наивна форма, јер човек не може описати ни себе самог, а камоли велике градове”, он уочава

супстанцијалне *correspondes* између поднебља које описује, јер *свеј је заједница*, у суматраистичкој повезаности на коју се позива. У дубоким увидима, изворног поетског надахнућа, писац описује спону са појединим градовима, државама, острвима, пределима, са свих континената (у Северној Америци – Њујорк, Њу Орлеанс, Вустер, Мартас Винјард, Флорида; у Јужној Америци – Рио де Жанеиро, Буенос Аирес; у Средњој Америци – Доминиканска Република; у Азији – Кочи, Истанбул, Пекинг, Јапан; у Европи – Хелсинки, Сицилија, Будимпешта, Амстердам, Португал, Малта, Крф, Закинтос, Берлин, Београд, Тара; у Африци – Боцвана, Викторијини водопади, Египат, Тунис). Нервом проницљивог путописца он уочава различите аспекте у дочаравању одређеног поднебља, као повод за дубоке рефлексије у приближавању естетичких и дискурзивних облика казивања. Од времена „горења бенгалских ватри младости”, путовање је за писца „једна од највећих животних инспирација уз храну, ерос, машту и хумор”. Будући вођен интимном жудњом, за њега је путовање духовно крстарење без тенденције за систематизовањем флуидног тока рецепције. У лирско-контемплативном заносу слободног, разиграног духа пишчева снага интуиције и субјективизације се продубљује у објективној ерудицијској утемељености. Романтично рефлексивне медитације о преплитању формула природе и урбаног, дискурзивног и свакодневног, искуственог, ирационалног и рационалног, сливају се у креирање заједничког тока, извајаног чаролијом властите маште и отворености ка мултикултуралном услојавању.

Сентиментално-романтична перцепција

У снажној поетској прегнантности пищевих речи, афективни доживљај света се уједињује са јасноћом и умном логичношћу, имагинативност са аналитичком дубином. У пищевом вредновању емоционалног улога, његове речи да има „душу антиквара, јер воли време, старе људе, љубави других људи” јесу у носталгичном, романтично-сентименталном обрасцу. „Шездесетих година љубљење на улици је био израз освајања слободе и истине, свет се више не љуби.” У Египту се као кључне референце постављају сунце и срце, које мењају боју стварима. „Путовање је било потрага за изгубљеним временом, писање је било магија, срце је било лакше од пера.” У помену властитих сентименталних веза, путовања уз сапутнице или без њих (на Крфу је писац, осећајући смртну слабост гору од смрти, пустио сузу сећајући се девојке из свеже прекинутог односа), помиње и деду, пробног pilota, који је живео у Египту, није разумео Енглезе и заволео је Арапе.

У првом сусрету са Лисабоном увидео је лепоту равну чуду, када се „понављало непоновљиво – однос сунца и свежине је био као кисела и слатка нота у вину. Био је то час среће”. Сећање на тај моменат остало је симбол његове душе. Лисабон је осетио интимно, „као свој град”, тек кад је сео у кафану *Никола*, која је мирисала на сентиментални антикваријанизам, галију пуну орхидеја, самоћу и заборав. „Тежо је било друго небо и певало *Meu fado*, пуно носталгије, језик је тепао.” Писцу није било блиско да посети град у коме нема способности да се нешто заволи. У Буенос Аиресу је заволео танго, у односу двоје људи у стилизованој мужевности и женствености, у загрљају, ходу, плесном изразу жудње и блискости, осећају постајања, прихватања, видљивости, вољености, завођења, пријатељства, туге, жудње, музике која је бесрамно додиривала душу, бола и сна. Танго су створили емигранти у кризи; Холанђани су Њујорк основали у комерцијалне сврхе, али је ипак пун срца и душе коју су донели емигранти.

Духовна и митска формула у креирању идентитета

Полазећи од вредновања духовности као супстанцијалне у спознаји дубоке стварности феномена, писац прониче у духовни идентитет одређеног народа у тумачењу односа према светом и профаном. У тежњи надвладавања материјалног, у изворности духа, он упућује на значај успостављања метафизичке, трансцендентне везе са светом кроз „просветљење и обесмрћење”. У Пекингу има асоцијације на конфучијанску идеју бескрајног усавршавања; осећај среће у централном кружном храму; стање ега који кењка, а ид расте; поглед на плавооког Буду са перверзним осмехом. Својој верзији суматраизма писац сведочи у спони слика и филмских клипова Вука Карацића и Филипа Вишњића, који су представљени на штанду Србије на књижевном фестивалу и призора слепог ујгурског гуслара на кога је налетео истог дана, у гужви. „Он би застао између кола и електричних мопеда и загуслао, а жена која га је водила би пружила руку и показала на уста: *īreba jecīni!* Нешто наше, што је живело давно, живело је веома далеко.” Поредeћи кинеске и индијске храмове, писац прави паралелу њихових духовних приступа – у већину индијских храмова не улази се због страха од празнине, *hoṅṅo vaci*, за разлику од Кинеза, који на слици оставе празан простор да уђе човек. Вивекананда, који је међу првима донео хиндуизам у Америку, назвао је Теслу једним од најдуховнијих људи које је срео на западу. Јапанска *fuzzy logic* подсећа на важност осећаја хармоније, „кад мисле да их бог гледа одасвуд”. Иако су у урбаној јапанској физиономији будистички

храмови оазе прошлости, у храмовима Кјота путописцу „камени терет гиганата Токија пада с рамена”. На Викторијиним водопадима, највишим водопадима на свету, „пола воде пада, пола лети, пена јури у понор, а пара у небо”, изазивајући асоцијације: „пакао и рај међу димовима, духовима, дугама и сијајућим светлима”. Пишталов уметнички приступ се, у утемељеном ерудицијском контексту, оријентише у призивању слојева изван стриктно рационалног и егзактно методичког уоквиравања. Надреалност самог поднебља који описује подстиче пишчеву фасцинацију митским. Дешавања за Ноћ вештица у Њујорку метафора су за сам Њујорк, у ком се мешају стварност и метастварност, у самоћи и мноштву у ком је све могуће, у распону од анђела са ореолом и крилима до мрачних поринућа, цинова у непредвидивим бојама. Њујоршки метро је Албер Ками називао Синг Сингом, а Хенри Милер мртвачником. Њу Орлеанс за писца није место спољашњег света, већ унутрашње митологије: „нигде простор не изгледа тако чудан, прошаран и оностран као у сенци храстова Лујзијане.” У Хелсинкију писцу привлачи пажња преплитање митског и огољене свакодневице. Скулптура медведа, који је свети краљ животиња за Финце, и на појединим је званичним институцијама; споменик штуки је веза са финским подземним светом; у музеју се одвија перформанс само за нерођене бебе, повезујући потћелијске и галактичке музеје. На острву Закинтос писац помиње море у ком су пливали богови, на Крфу свет Орфеја и Златне гране, бога Пана који је одјекивао у свим одјецима острва, на Сицилији, коју је немогуће видети без њених митолошких и легендарних бића, посећује долину храмова Конкордија, Херкула, Асклепија, Хере, помињући Еурипида који је сматрао да су киклопи Сицилијанци. У Малој Азији се сећа Одисеја који је у сваком затону могао застати; у Фетијама смрт и меланхолија надгледају трептање мора, у мистичној перцепцији слутећи да му је предео познат као да га је стварно видео раније; у Кочију лав и крава су у миру, и кобра и паун, Свети Ђорђе личи на Кришну. Цитирајући Кирана Накангара указује на значај митског, али исто тако и на значај преиспитивања конструктивности појединих митова. У Египту врви у некој врсти нилског раја у ком су богови зооморфни, „није било живе ствари која симболички не учествује у ускрснућу”, јер акценат није на цивилизацији смрти већ на цивилизацији бескрајног живота. Атмосферу у Гучи описује као оргијастичко бекство од респектабилности, где варварске, подземне, хтонске силе навиру и изливају се кроз трубе.

О живом сећању на легенду уграђену у код поднебља писац говори кад помиње Луку на Тари – Две сестре, Бојана и Тројана (тако се зову пећине над мостом), волеле су истог младића, Радо-

вана, који је волео обе. Троје љубавника није могло да се одлучи, ухватили су се за руке и заједно скочили у Тару, и од тог жалосног дана лука је добила име Радован. Писац благосиља речи јапанске легенде која каже да се проласком кроз капију Зођођи храма у Јапану дешава ослобођење од три земаљска стања духа: похлепе, гнева и глупости; За време опсаде Таормине на Сицилији, арапски заповедник је истргао срце бискупу Панкрацију и појео га... У Таормини Сицилијанци боје и пеку керамику у облику арапске главе која доноси срећу. Парадоксално је да се после хиљаду година манијак претворио у саксију.

Књижевноуметничка кодираност

Уметничко дело је у пищевој рецепцији аутентично, трајно и универзално уколико у себи носи иманетну истину, било да је у класичној или у радикално модерној форми. Поезија је трансупстанцијална, трансјезичка и суштински је део нашег постојања. Оплемењеност љубави је драгоценост колико и вредност уметности. Пиштало каже: „Таленат за љубав и дозвољавање љубави треба развијати као таленат за музику или поезију.” Цитирајући Елиота да је превођење језик светске књижевности, он поручује да је интеркултурално књижевно отварање органско увезивање онтолошких нити уметности. С друге стране цитира Финца Јана Сибелијуса опаском да му је непознаница постојање споменика критичару. У Финској га привлачи њихов импресионизам, највећа колекција руске литературе из 19. века ван Русије, шестсто арт нуво зграда. Њујорк фасцинира јер се у њему сусреће највиталнија авангарда са средњовековним одличјем, „јер ту људи раде нешто што нико други не ради, свирају на тестери и гутају мале папагаје, што би рекао Чарлс Симић”. Ортодоксни Јеврејин изгледа као маскиран, а у ствари и јесте „ортодоксан”. У Музеју савремене уметности у Хелсинкију присуствује авангардном перформансу који одражава пренатално-бајковити свет „страшног, али и нежног”, у ком се и сам писац, како наводи, затиче „у колажу својих маштарија и запажања”. За писца су прокрвљеност живота, литературе и филозофије у својој испреплетености јединствени извор инспирације.

У аксиоматском повезивању пищевој уметничке нити унутар свог путописног романа, он саобраћа са различитим писцима и делима, класичним или авангардним формама уметности што пореклом из земаља или градова о којима пише, што у читању одређене литературе у време своје посете. У интертекстуалним везама у пищевој флуидном току поетског заноса слободне асоцијације извиру као плод властитог књижевног искуства и ерудиције,

„иако се преиспитује може ли се писати поезија после Аушвица”. „Мораш сретати себе у иностранству.” Памука је писац, како сам каже, носио у Истанбул, Пирандела на Сицилију, Андрића у Рио де Жанеиро, Бранка Ћопића у Тунис. У Тунису је читао *Башију сљезове боје*, јер га је подстакла романтично-идеалистичка визија „месеца који је играо улогу као у Дон Кихоту ветрењаче”. На Малти је замишљао Корта Малтезеа, коме је посветио и једну књигу, „нигде Крто Малтезе не би могао бити рођен до на Малти”, према њеној физиономији где су три града спојена својим куполама, зидинама, заливима. Ки Вест на Флориди повезује са Хемингвејем, који је ту живео, наглашавајући да су га старије генерације много читале јер је то за њих значило слободу; Тенеси Вилијамс је поредио Ки Вест „са нечим из сна”. Пирандела помиње у контексту његове тврдње да ће данашња реалност сутра бити илузуја. „Цела Сицилија је димензија имагинације.” Сицилијански нобеловац Салваторе Квазимодо залагао се за Владу света и за Устав света. Пиштало указује на то да је могуће да не постоји само светска књижевност већ и светски народ, међусобно разумевање и препознавање духом блиских и уједињених. Траговима Кортасарових *Школица* је истраживао Буенос Аирес, тапшао по рамену Борхеса, који је осећао носталгију за тим градом и док је живео у њему, упорно се трудио да „зграби умом” Борхесов град, али није успео, јер тај град „није писмо адресирано на њега”; Маркес га је сматрао опресивним, Љоса је мрзео његову ароганцију, Хуго Прат га је волео, Лоренс Дарел није.

Цитирајући Њујорк из пера познатих писаца (Скот Фиццералд, Џуна Барнс, Џоун Дидион, Џејмс Болдвин, Езра Паунд), сажима његове референтности речима: „Њујорк се увек види као први пут, у обећању мистерије; једини је град у ком ће се тешко наћи типични Американац; град који даје осећај потенцијалности; сви други градови су грешке; то је квадрат за квадратом ватре урезан у етар.” Волт Витмен је рекао да је до 40-их година 19. века Њујорк могао имати једног бога и једног ђавола, после је постао превелик за то. Својим америчким студентима Пиштало је говорио о мирном приповедачком тону, о вери у мудрост, који сједињују Нагиба Махфуза и Иву Андрића. Описујући интернационалне скупове критички се односио према професорима-каријеристима који књижевност виде као добро обележен пут, егзактно трасиран и методички конституисан. У супротности мотивацији одређеној споља, писац вреднује само изворну, унутрашњу мотивацију. „То тупљење” је изостало на скупу у Керали, на ком су писци говорили о својим омиљеним писцима, љубавима, опсесијама. Писац је издвојио, не

елаборирајући, да је реченицу Кирана Накангара, „великог старог човека индијске литературе”, да је реч – бог, значајно цитирати.

Друштвенополитичка референтност

Широк простор у свом путописном роману Пиштало посвећује друштвенополитичком оквиру поднебља о ком пише, у дијалектичкој формули интуитивно-дискурзивног карактера истраживања. У дијахронијској перспективи, у односу прошлости и садашњости, писац у експлицитном или имплицитном облику критички тумачи обрасце капиталистичког система, тоталитарног устројства, аутократије, процеса демократизације, политичке (не) културе и (не)критичког мишљења у дефициту плуралистичке отворености што примарно генерише нестабилност и суштинску кризу друштвенополитичког система. Пишући о Тунису, писац осветљава историјску контроверзност у односу цивилизацијског и варварског на примеру трећег амфитеатра Рима, који је могао примити 20.000 људи, као страшно место смрти на ком су гладијаторске игре уништиле животињски свет северне Африке, у парадоксалном сучељавању ероса и танатоса. У критици бескрупулозности и површности капитализма писац указује на предности материјално и социјално непривилегованих у Рију де Жанеиру, где је подигнут зид између богатих и сиромашних, супротстављајући *аџилну децу акробата*, у виталности оних на „извору живота”, *дебелима и џолаћенима*, у материјалном обиљу и декаденцији. У Кочију је илустрована материјална немаштина (слика аутобуса без прозора), али и духовног богатства у раскоши, лепежи људских профила – „скоро ниједног људског типа (маске вечности) нема који не би био заступљен у Индији и хвала богу за Индију – јер би иначе све било исто”. Писац са жаљењем и критиком капиталистичке комерцијализације духа наводи да на месту данашње Картагине у Тунису обитава туниски Беверли Хилс. У Њу Орлеансу писац примећује много талентоване сиротиње, у ваздуху града који је за њега комбинација Амстердама, Лас Вегаса и Ки Веста, где се осећа мешавина секса и смрти, међу ресторанима и скулптурама великана цеза, где се Тенеси Вилијамс осетио слободним. Парадоксално, у граду који „предвиђа моћ”, Берлину, трећина становника је на социјалној помоћи. На улицама Кочија га дочекују Христ и Маркс, Свети Ђорђе личи на Кришну. На Сицилији, писцу су блиске интернационалне везе у својој универзалној духовности, „дамије које су цркве, православно-католичке”, јер је то „синкретизам, то је моје”, коегзистенција различитости која обogaћује и разбојава. О историјској неправди писац говори на

примеру града Цексонвила на Флориди, названом по америчком председнику који је очистио четири цивилизована племена из Џорџије и због тога био „награђен” именом града и ликом на новчаници од двадесет долара. О тамној страни технолошког просперитета у искуству јапанске дехуманизоване роботизованости сведоче речи господина Шибата, песника и преводиоца Чарлса Симића, да Београд сличи некадашњем Токију у ком су „ствари биле несавршене, излизане, али су радиле. Сад је у Токију све савршено, али се човек осећа помало непријатно”. Један од примера је и Хелсинки, у ком у градској библиотеци, једној од најмодернијих у свету, три робота, имена „Веера”, „Тату” и „Поту”, разносе књиге у библиотеци (писац настоји да их „хуманизује” доводећи их у везу са Рајом, Влајом и Гајом). Амстердам је писцу пре десет година изгледао весело, а сад му изгледа тужан, сведоци указују да холандска бирократија по својој крутости подсећа на бивши Совјетски Савез; здравство и остали сервиси су лоши; пријатељства су ритуализована; после десет година наши емигранти су се мање идентификовали са Амстердамом него кад су дошли. У Пекингу писац стиче утисак о незауостављивом, галопирајућем привредном прогресу, у поређењу са стагнацијом одређених земаља, „као да су сваке ноћи изградили још десет квартова”. Упозоравањем на опасност од уско концентрисане власти затворених центара политичке моћи, писац са високом будношћу опомиње, сећањем на сиракушког тиранина Дионизија, који је продао Платона у ропство, на војну диктатуру у Рију де Жанеиру, на Буенос Аирес у време Хунте, бег из Аргентине, парк жртава терора, време Салазарове диктатуре у Португалу. У Музеју Холокауста у Берлину човек осећа да је у „помереном свету”. „Колумбов маузолеј у Санто Домингу, у Доминиканској републици, подсећа, редом, на бункер, затвор, нуклеарни реактор у Украјини и на онај страшни споменик у Берлину. Називали су га светиоником. Како светионик може изгледати као громада мрака? То је било нешто јунгијанско. Као да је подсвест архитектке тачно знала чему диже споменик.” О друштвеном уређењу које осигурава безбедност на јавним местима писац говори у поређењу Јапана, где људи спавају ноћу у парку, и Рија де Жанеира, где се опасност осећа ноћу на улицама, као и Доминиканској Републици, где је „срећа личила на страх, кокаин је био у песку, хашиш је био у ветру”; „кад острво скине застрашујућу маску, свет се преображава”. Судбина „краљица ноћи” описана је између туге курви у излозима боје вишњеваче у Амстердаму и курви у Берлину које су се у белом привиђале као анђели. Савремени стил живота кореспондира са отуђењем од властитог осећајног и духовног бића, у нарцистичкој самоусмерености, у брзом

темпу владавине комерцијализације. У том смислу, Пиштало описује музичке спотове у Тунису, који су другачији од оних у Америци јер негују чежњиву оећајност и заљубљени су део циклуса живота, нису самоопседнути. Нежност и човечност блеснуле су у слици када је у Буенос Аиресу на улици човек помиловао смеће у корпи на бандери; у Рију де Жанеиру препуштање чулној опијености се идентификује спиритуалним дотоком у плесу самби, која се ствара на брдима, „ближе богу”. У Египту, у успореном стилу живота, где пет минута значи сат, „осмехом се све може добити”, Португал га подсећа да се свет променио и да је остала сета; у Буенос Аиресу некада су на Авенији Кориентес књижаре радиле целу ноћ. У многоличју и динамици града Њујорка траже се и налазе „сенке других градова”, он је град *дежа вија*, град Вудија Алена, Чарлса Симића, Џозефа Корнела, Николе Тесле, у њему су људи узбудљивији од представа са Бродвеја, јер град „дрхти од енергије и испушта велики ОМ”, сведочећи о најразноликијим лицима човечанства. Парадоксално, Њујорк за писца није град који „никада не спава”, јер се он кроз празне улице јавља као „дин који се спушта на колена и замире”. Атмосфера Њујорка подсећа писца на Београд. „Као Менхетн, Калемегдан је ’острво’ између две реке. Лети спаран. Зими хладан. На оба места је морао да буде град. ’Зашто су овде сви безобразни’, пита ме Виктор (...) ’То ти је исто тако у Београду’, одговорио сам, зато се ја овде осећам као код куће.”

Биогеографска физиономија

Само у понеким приказима градова и држава Пиштало ставља акценат на њихове географске и биолошке одлике, док се оне у неким приказима маргинализују или чак ни не помињу, концентришући се на њихове друге особености. Цитирајући Вацлава Нижинског, који је навео да му се не свиђа географија будући да не воли границе, јер је „земља глава Бога, а Бог је ватра у глави”, писац описује суживот Рија де Жанеира са природом, чији је култ рефлектован и на другој страни новчаница, где су животиње, а парк им је попут највеће урбане шуме на свету. У Буенос Аиресу њихове бескрајне пампе осликава као руске степе; Викторијине водопаде, највише на планети, описује „у свом лету према небу”, са којих је, по Ливингстону, шкотском лекару и истраживачу, најлепши поглед у Африци; у *Луки на Тари* писац осећа *сйрацнну беневоленџносџи ѝрприоде*. У Доминиканској Републици у први план ставља чињеницу да она има 27 врста палме, манго, папају, кокос, од чега се све користи, а на Сицилији помиње три врсте лимуна, поглед на три мора с Етне, развикане птице, врелину која трешти као тарантела,

Катанију од вулканског пепела. У Боцвани боју пустиње описује између рђе и беле кафе, неумитно помињући и бабуне, игуане, сафари, миловање гепарда нађених као бебе и навикнутих на људе; Кочи, јужноиндијску земљу Керала, препознаје као благо зелених обронака на којима се гаје чај, ђумбир, кардамон и цимет, каучуково дрво, помињући и кочински аеродром, једини у потпуности снабдевен сунчевом енергијом. Берлин сагледава као место са највише простора у Европи, са неукротивим птицама; Амстердам перципира у изненађујућој атлантској светлости, између преплављујуће кише и стидљивог сунца, у „стварању света” по изласку из Централне станице, у испреплетаности зграда и канала, цркава и торњева, у прстену мирних вода; Хелсинки у израћању града у свем његовом сивилу и поларној светлости која се иначе ретко јавља у том граду, а личи на смак света; Токио у земљотресима толико учесталим да се људи праве да их не осећају, бензински оштром ваздуху, женама које се крију кишобранима од непостојећег сунца...

Закључак

У потрази духа за откривањем спона широм планете, повезујући „слично са несличним, блиско са далеким”, писац о градовима, државама, пределима у којима „дрхтури као заљубљен човек”, ствара дубоке увиде до религиозне тежине. *Луке*, као пристаништа пишневог духа и противречних алузија и асоцијација, извор су еклектичних умногостручења интуитивних и промишљених пишчевих рецепција. Исписујући дијалектичко вишегласје самоће и мноштва, индивидуалног и колективног духа, односа прошлости и садашњости, природе и друштва, варварства и цивилизације, левичарских идеја и капитализма, писац дубином понире до „просећања просторно-временске целине” како би се могао разумевати цивилизацијски код. У путописном летопису душе пишчеве поетске рефлексije, читавајући сусретање ероса и танатоса у сваком пределу који описује, одашиљу лично интонирану поруку упућивањем на супстанцијални значај „магијског путовања” у спознаји и повезивању себе са другим и другачијим.

SNEŽANA KESIĆ

LUKE AS POETICAL PORTS OF THE SPIRIT

SUMMARY: *Luke (Ports)*, travel novel by Vladimir Pištalo, as the poetic havens of the spirit dialectically layer author's lyrical irrational and

analytical optics in sentimental-romantic perception. By noting the Sumatran connections he refers to, the writer describes the relation to certain cities, states, islands, landscapes, from all the continents in referring to the spiritual and mythical formula in the creation of identity and the literary-artistic, biogeographical, socio-political coding. In the lyrical-contemplative rapture of a free, playful spirit, the writer's power of intuition and subjectivization, sculpted by the magic of his own imagination, deepens in objective erudition. With the nerve of a perceptive travel writer, the author shapes deep insights, in interpreting relations towards the sacred and the profane, in cognition and connecting oneself to the other and the different in openness towards multicultural stratification and in understanding the civilizational code.

KEYWORDS: travel, poetic, irrational-analytical, spiritual, mythical

Др Снежана Б. Кесић
skeysneza@yahoo.com